

Catherine Dupré

**THE AGE OF DIGNITY: HUMAN RIGHTS AND
CONSTITUTIONALISM IN EUROPE, HART Publishing, Oxford
and Portland, Oregon 2018., pp. 238**

Dostojanstvo čovjeka jedna je od najizazovnijih i najzbuđljivijih pravnih i političkih ideja u dvadesetiprvom stoljeću. Iako predstavlja temeljni koncept u rapidnom nastajanju koji se raširio po svim pravnim sustavima i jedna je od prvih temeljnih vrijednosti Europske unije i obveza njenih sveobuhvatnih ljudskih prava po ugovoru iz Lisabona, dostojanstvo čovjeka još uvijek se ne razumije dovoljno i često nailazi na nepovjerenje pravne i političke znanosti. Temeljeći se na opsežnom komparativnom i interdisciplinarnom istraživanju ova knjiga nam pruža inovativnu i kritičku istragu o korijenima ljudskog dostojanstva, njegov razvoj i prije svega njegov potencijal u samom srcu konstitucionalizma Europske Unije u sadašnjem vremenu.

Knjiga „*The Age of Dignity: Human Rights and Constitutionalism in Europe*“ izašla je prvi put u mekom uvezu ove godine u izdanju nakladničke kuće HART Publishing i ima 238 stranica. Na početku nalazimo priznanja (vii-viii), kratak sadržaj (ix), puni sadržaj (xi-xiii), tablicu slučajeva (xv-xvii) i uvodno poglavlje (p. 1-27) nakon čega slijede glavna poglavlja- ukupno njih šest (p. 28-193), zaključak (p. 194-198), bibliografija (p. 199-227) i indeks (p. 229-238).

Prvo poglavlje- *Introduction*“ (p.1-28) predstavlja uvod u knjigu i u njemu nas autorica upoznaje s temeljnim pojmom knjige- ljudskim dostojanstvom.

U drugom poglavlju- „*We are not born in dignity*“ (p 28-52) autorica piše o ljudskom dostojanstvu kao idealu u kojem spaja slobodu, autonomiju i jednakost. Također, piše i o dostojanstvu kao humanosti, a kroz tri slike čovjeka: čovjeka kao pojedinca, građanina i radnika. Autorica je ovdje obradila i duh dostojanstva kao i konstitucionalizam kojeg je nazvala kolijevkom ljudskog dostojanstva.

U trećem poglavlju- „*The foundations of European constitutionalism: 1949, 1989, 2009*“ (p. 53-81) autorica raspravlja kako je naizgled tautološka i nejasna konstrukcija pojma ljudskog dostojanstva zapravo omogućila izreći nizrecivo, postavljajući traumatično iskustvo i sjećanje na Drugi svjetski rat (prvenstveno na holokaust) u temelj konstitucionalizma. Fraza „*ljudsko dostojanstvo*“ po autorici je postala primarni ustavni alat kojim se štiti koncept humanosti koji nadilazi postojeći koncept individualnih ljudskih bića i uključuje cjelokupno čovječanstvo, buduće generacije kao i formu humanosti koju trenutno ne možemo niti zamisliti.

Četvrto poglavlje- „*Human Dignity: A Judge-Made Concept*“ (p. 82-112) istražuje pojam ljudskog dostojanstva kroz prizmu rada sudova pri čemu više pozornosti pridaje europskom pravu odmosno nastojanju da se ljudsko dostojanstvo učini „europskim“, a sve to povezuje s europskim konstitucionalizmom.

U petom poglavlju- „Hidden in Plain View: Workers’ Human Dignity“ (p. 113-140) autorica se osvrnula na ljudsko dostojanstvo kroz radno pravo. Autorica ovdje tako piše o pravima radnika koja su jedna od temeljnih ljudskih prava te na taj način pokušava premostiti gap između radnog prava i konstitucionalizma kao i između radnih i ljudskih prava.

Šesto poglavlje- „Defining Dignity, Protecting Human Time“ (p. 141-170) prikazuje dostojanstvo čovjeka kao nešto mnogo više od normativnog koncepta koji se fokusira na interpretaciju ljudskih prava. Autorica tako u ovom poglavlju iznosi ideju u kojoj kaže da dostojanstvo ima svoje privremene oblike koji tvore mehanizam koji je kroz pravnu praksu i konceptualan i politički, a koji sinkronizira različite ljudske i konstitucionalne temporalnosti kako bi omogućio vlastiti razvoj u budućnosti.

U sedmom poglavlju- „Re-Thinking European Constitutionalism: Dignity, Humanism, Democracy“ (p. 171-193) Dupré pruža jedan rezime sadržaja cijele knjige gdje zapravo ističe kako je dostojanstvo i temeljna i ključna odlika europskog konstitucionalizma i to još od poslijeratne ere. Fokusan na humanost i humanizam, uključujući i esencijalnu teoretsku i praktičnu vezu s vremenom, model dostojanstva-demokracije koji je u ovom poglavlju prezentiran služi kako bi objasnio i pomogao da razumijemo europski razvoj ljudskog dostojanstva u ustavnom pravu i ljudskim pravima, ali i kako bi pružio neke nove smjernice za razmišljanje o zaštiti ljudskih prava.

Utemeljenje analize na povezanosti ljudskog dostojanstva, ljudskih prava, ustavnog prava i demokracije, otkriva argumenaciju prema kojoj različita i sve veća upotreba ljudskog dostojanstva ukazuje na duboku preobrazbu europskog konstitucionalizma. U njezinom središtu je izgradnja i zaštita ustavnog vremena i višedimenzionalna definicija čovječanstva kao ljudskih bića, građana i radnika. Usidrena u detaljnoj usporednoj studiji prava iz sudske prakse, uključujući dva europska supranacionalna suda i domaće ustavne sudove, posebice Njemačke, Ujedinjenog kraljevstva, Francuske i Mađarske, ova monografija se zalaže za novo razumijevanje Europskog konstitucionalizma kao novog oblika humanizma. Knjiga će zasigurno biti podsticaj svima onima koji iskazuju svoj interesa prema ljudskim pravima u granicama ustavnog i europskog prava.

Mia Bašić, mag. iuris